תורה אור

מסורת הש"ס

אבותידם ויזנו אחרי *הבעלים יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם א) ובמחובר לקרקע ב) ובשליח שעשה שליחותו תלמוד לומר וחטאה א) נאמר חטא בתרומה ונאמר חטא במעילה מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה ובדבר שפוגם בו נהנה ופגימתו והנאתו כאחד **ובתלוש מן הקרקע ג) ובשליח שעשה שליחותו אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה ובדבר שפוגם בו נהנה ופגימתו והנאתו כאחד ובתלוש מן הקרקע ד) ובשליח שעשה שליחותו אילי אלא *אוכל ונהנה ה) בדבר שאין בו פגם מנין *אבילתו ואבילת חברו הנייתו והניית חברו הנאתו ואבילת חברו אבילתו והניית חברו שמצטרפין זע"ז אפילו לזמן מרובה מנין ת"ל תמעול מעל מ"מ אי מה חטא האמור בתרומה לא צירף שתי אבילות כאחד אף חטא האמור במעילה לא צירף שתי אבילות כאחד מנין אבל היום ואבל למחר ואפי' לזמן מרובה ת"ל תמעול מעל מ"מ אי מה חטא האמור בתרומה פגימתו והנאתו כאחד) מנין לאבילתו ואבילת חברו *ואפי' מכאן ועד שלש שנים מנין ת"ל תמעול מעל מכל מקום אי מה חטא האמור בתרומה עד

א) [פסחים לג. סנהדרין פד. קדושין מב: וכתים מה. תמורה ג.]

עצמו לומר דלאו בזה מעילה קמ"ל מעילה דגבי עבודת כוכבים דהוי שינוי רשות בלא הנאה שמשנה עצמו מרשות הקב"ה ומעבודתו לרשות עבודת יז) כוכבים דלאו נהנה בזה אף אני אביא במעילה כשמשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מוכר ונותן ומשליך חפצים של הקדש להדיוט שמעל אע"פ שלא נהנה וא"ת ולייתי מעילה דגבי עבודת כוכבים ולשתוק מסוטה וי"ל דאיצטריך טו) מסוטה לאשמועינן דאפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר של הקדש אפ"ה אם נהנה מעל ואפי' בלא פגם כגון קטלא וטבעת דמתני' והא לא מצינו למילף מעבודת כוכבים דעבודת כוכבים איכא שינוי טז) מרשות לרשות שמניח עבודתו של הקב"ה ועובד עבודת כוכבים להכי איצטריך מסוטה וא"ת ומסוטה היכי יליף הנאה בלא שינוי רשות והלא בסוטה איכא שינוי מרשות הבעל לרשות הבועל וי"ל דבסוטה ודאי ליכא שינוי רשות שהרי היא אינה מניחה את בעלה במה שזונה תחתיו אבל מעבודת כוכבים מייתי *שמניח עבודת יז) הקדש והולך ועובד עבודת כוכבים וא"ת כיון דמעילה דסוטה אינה קרויה שינוי רשות א"כ מאי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי וכן הוא אומר איש איש כי תשטה אשתו ומעלה וגו' וי"ל דעיקר סמך אמעילה דעבודת כוכבים דמייתי לבסוף ומ"מ אגב אורחיה מייתי מעילה דסוטה לאשמועינן דאיכא מעילה בהקדש בנהנה בלא שינוי ובלא פגימה דומיא דסוטה כדמסיק לקמן א"נ הכי דשינוי רשות ליכא בסוטה כדפרישית שאינה יוצאה מרשות הבעל בכך מ"מ איכא שינוי קצת יח) והכי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי פי' יט) דשני פנים האחד שינוי דהנאה[ג] כמו נהנה מן ההקדש אפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר ובלא פגימה דמ"מ הוי שינוי כיון שהקדש כל הנאותיו אסורות להדיוט וכן מצינו מעילה כיוצא בה גבי סוטה דכתיב כי תשטה אשתו וגו' וכדפרישית ועוד יש שינוי אחר בלא שום הנאה כגון שינוי כ) מרשות לרשות שמוציא מרשות הקדש ומכניס לרשות הדיוט כגון מכירה כא) ונתינה והשאלה ומיד שנשתנה לרשות הדיוט דהיינו שעשה בה ההדיוט מעשה שחשוב כב) זכיה וקנין מהדיוט להדיוט אע"פ שלא נהנה כג) ועל שינוי זה מייתי מוימעלו דעבודת כוכבים [ג]דהוי כמו שינוי מרשות לרשות כדפי' בלא הנאה כך דקדק מהר"ח: [ד] **יכול** נהנה ולא פגם כד) [או] פוגם ולא נהנה וכו' פי' נהנה ולא פוגם [ס"ד] ילפי' מעילה מסוטה שאינה פוגמה בבעילה של זנות שהיא עושה [ה] את בעלה ודומיא דהכי נימא גבי הקדש וא"ת מאי כה) [יכול] דקאמר וגם מאי מייתי מתרומה לפטור נהנה כו) בלא פגם[ו]דילפינן מעילה מסוטה והא מתני' היא דנהנה קטלא כז) טבעת דנהנה בלא פגם חייב וי"ל דמתניתין כח) בדבר שאין בו פגם שדרך תשמישו והנאתו בלא פגם והכא בדבר שיש בו פגם קאי וה"ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף כט) בדבר שיש בו פגם ומייתי נמי מתרומה שדרך הנאה ע"י פגימה דהיינו אכילה לפטור ל) [ז] (כמה)דהקדש נהנה בלא פגם לא) (והכא אדבר שיש בו פגם קאי וה"ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף) בדבר שיש בו פגם (ומייתי בדבר שתשמישו דרך פגם) כגון קרדום וחלוק וא"ת כיון דבדבר שיש בו פגם מיירי א"כ היכי היסק לב) אדעתא לחיוביה ממעילה דסוטה והלא סוטה לא דמיא אלא לדבר שאין בו פגם כדפרישית וי"ל דמ"מ אי לאו מיעוטא דילפינן מג"ש דתרומה הוה ילפינן מסוטה כל נהנה בלא פגם אפילו בדבר שיש בו פגם אע"ג דלא דמי לסוטה משום דסברא הוא לומר כיון דהנאה קפיד קרא לחייביה א"כ לא שנא אין בו פגם ולא שנא יש בו פגם להכי אצטריך תרומה לחלק לג) וכה"ג צריך לומר גבי פגם ולא נהנה יכול וכו' פגם ולא נהנה פירוש פגם ולא נהנה היסק אדעתי' למילף מעבודת כוכבים שפגם ומחלל שהולך מהלכים חיים והולך אחרי ההבל ואינו נהנה כלל בזה שעובד עבודת כוכבים אף אני אביא במעילה לחייב פוגם בלא נהנה כגון מזיק הקדש ומשליכו לאיבוד כגון שנוטל חפצים של הקדש ומשליכו לאור או במים או משברו לד) וע"כ פגם דקאמר היינו כדפי' דליכא לפרושי כגון שמוציא מרשות הקדש ומכניסו לרשות הדיוט ע"י מכירה לה) ומתנה או שאלה וקרי ליה פגימה לפי שהקדש נפסד וחסר בזה נ"ל הכי דא"כ לו) כי מייתי מתרומה לפטור הא ודאי כיון דאיכא שינוי רשות שיוצאה מרשות הקדש ונכנסה לרשות הדיוט הרי הוא מועל דהיא גופה ילפי' ממעילה דעבודת כוכבים וגם הכא נמי נהנה לחברו הוא מעל אלא ודאי מיירי במזיק בלא שינוי רשות כדפרישית וא"ת והיא גופה היכי בעי למילף מעבודת כוכבים והלא בפגם עבודת כוכבים איכא נמי שינוי רשות כדפ"ל וי"ל דמכל מקום סלקא דעתך אמינא דעיקר קפידא דקרא לאו משום שינוי רשות אלא אפגמא ופסידא דהקדש קפיד רחמנא ואם כן אפילו בלא שינוי רשות נמי סלקא דעתך אמינא לחיובי להכי אצטריך תרומה לחלק כך דקדק מהר"ח לז): **מה** תרומה פוגם ונהנה. דהכתיב כי יאכל ואי אפשר לאכילה בלא פגימה שמפסיד התרומה מן הכהן לח) וגם פוגם בלא נהנה פטור בתרומה לט) לאפוקי נהנה בלא פגם בדבר שיש בו פגם ולאפוקי פגם בלא נהנה היכא דליכא שינוי רשות כגון מזיק מ) ואין להקשות לכתוב תרומה ולשתוק מסוטה דהש"ס מצריך לקמן בסמוך: מא) **אבילתו** ואכילת חבירו. מיירי שהאכיל את חבירו שנתן לתוך פיו של חבירו דליכא לפרושי אכילת חבירו ע"י שליחות שלוחו מב) חבירו לאכול מן ההקדש הא ליתא אע"ג דיש שליחות לדבר עבירה גבי מעילה כדילפינן חטא חטא מתרומה הני מילי במעילה הבאה ע"י הוצאה אבל במעילה הבאה ע"י אכילה והנאה לא כדאמרינן פרק האיש מקדש (קדושין דף מג.) לא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב גבי האומר לשלוחו צא ואכול את החלב מג) וכדפי' שם בתוספתא כך נראה למהר"ח א"נ שמא י"ל גם ע"י שליחות וכגון שליה את חבירו ליטול ולאכול ומדאגביה קנייה ומעל קודם האכילה כדפירש שם בתוספתא כך נראה למהר"ח מד):

אקשיה

כלומר יכול יהא מועל היכא דפגם ולא נהנה כגון שקרע בגד של הקדש דומיא דוימעלו דעבודת כוכבים דליכא שינוי וליכא הנאה: או יהא מועל כשנהנה ולא פגם. כי היכי דאשכחן בסוטה דנהנה ולא פגם שהרי פגומה ועומדת שבעולה היא ומעילה היא: או בדבר שמחובר לקרקע. כגון באילן של הקדש ובשליח(א)שעשה שליחותו של בעה"ב יכול שימעול השליח כמו שאילו עשה מדעת עצמו: ת"ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה ולא תשאו עליו חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה היא עצמו שפגם התרומה הוא עצמו נהנה ממנה: ובדבר שפגם בו נהנה. ולא בדבר אחר: ופגימתו והנאתו כאחד. בשעה אחת כדאמרינן הנאתו וביעורו שוה: ובתלוש מן הקרקע. דהתרומה אינה נוהגת אלא בתלוש דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך היינו דאידגן: ובשליח שעשה שליחותו. דכי תרם מדעתו של בעה"ב הוא דהויא תרומה: אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה. מעל לאפוקי פגם ולא נהנה כגון שקרע סרבלין של הקדש או לבש חלוק שנהנה ולא פגם (ג) ז) ואידך דקתני במתני' דנהנה [א]כחצי שיעור דלא מעל: ח) ופגימה והנאה כאחת. למעוטי פוגם האידנא פרוטה ונהנה למחר פרוטה: ט) שליח שעשה שליחותו. של בעה"ב דבעה"ב מעל פרט לשליח שלא עשה שליחותו אלא מדעת עצמו שלא מעל בעה"ב: אין לי אלא אוכל ונהנה. כדאמרן דכיון דיליף מתרומה י) לא אשכחן אלא אוכל דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו': אבילתו ואבילת חבירו. כגון שלקח שוה פרוטה מן ההקדש ואכל הוא חציה והאכיל חציה לחבירו או נהנה הוא כחצי שיעור ונתן לחבירו כחצי האחר ונהנה יא) הוא והנאתו ואכילת חברו כגון שסך משמן של הקדש בחצי פרוטה ונתן לחברו החצי האחר ואכלו: (ג) וכן למפרע והכא לא מיירי בשום פוגם אלא באוכל: ואפילו לזמן מרובה. כגון שאכל זה חצי שיעור בשחרית וחבירו לערב (ד) מנין שמצטרפין ויהא הנהנה חייב ת"ל תמעול מעל ריבה: אי מה חטא האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחת אלא אכילה יב) [אחת] בעי כזית כדכתיב ואיש כי יאכל קדש וגו' יג) דבתרומה קא מיירי אף במעילה לא צירף שתי אכילות כאחת ואנן קי"ל דלירף בה שתי אכילות כאחת ומנין אתה לומר שאם אכל היום חצי שיעור ואכל למחר חצי שיעור דהיינו שתי אכילות ואפילו לזמן מרובה שהוא חייב: הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא לזמן מרובה דלעיל דהאי דהכא משמע בין לאחר שנים או שלשה ימים דקתני ביה אכל היום ואכל למחר והוא דלעיל לא משמע אלא ביום אחד דלא תנא אכל היום ואכל למחר: ואפילו לא השלים שיעור אכילתו: מכאן ועד שלש שנים מנין. שהוא חייב:

עד

של הקדש כל הני אין בהן פגם בכך אלא כיון שנהנה מהן שוה פרוטה מעל וכיצד משערינן בהו הנאה אומרים כמה רוצה אשה ליתן שישאילוה תכשיטין כמות הללו להוליכן לבית משתה להבדר בהן באותו שיעור משלמת להקדש כשנשתמשת בהן: וכל דבר שיש בו פגם כגון לבש בחלוק או כסה בטלית או בקע בקרדום כיון דשיעורים לפגם לא מעל עד שיפגום בהן שוה פרוטה: ושוה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם שמעל כלומר לכשיפגמו דלא אזלינן בתר הנאה אלא בתר פגם: במאי קא מיפלגי' פירכא היא דקא פריך אי הכי דמודה ר"ע בדבר שיש בו פגם לרבנן אי הכי היינו רבנן אם כן במאי קא מיפלגי: אמר רבא בלבושה מיצעאה' דלא לביש ליה לא לגמרי מבחוץ דלבוש דבחוץ פגים לאלתר ולא לגמרי כנפנים לגבי בשריה דההוא נמי פגים לאלתר דמתחכך לבשר אלא בלבוש שלובש בין זה לזה שאינו פוגם עד זמן מרובה: וטלטלי' בגד של פשתן דק הרבה ביותר כדאמרינן במס' גיטין [illegible] ונטל דהוי כי אסטוא שכל כך הוא דק שכשכורכין אותו כולו בידו אינו גדול יותר מאגוז וכיון דדמיו יקרים הרבה אינו לובשו אלא פעם אחת או פעמים בשנה ומשמרו הרבה שלא יפגם ואינו פוגם עד לזמן מרובה' ובהא קמפלגי ר"ע סבר הואיל והוי דבר דלא פגים לאלתר אע"ג דפגים לאחר זמן כיון דאין בו פגם לאלתר הוי כדבר שאין בו פגם דמועלין בו כיון שנהנה שוה פרוטה ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם ס"ס אין מועלין בו עד שיפגום ובהא קמפלגי ר"ע סבר אע"ג דלא פגים ליה לאלתר ס"ס כיון דעתיד הוא לפגם לאחר זמן על ידי לבישה דבר שיש בו פגם קרינא ביה וחשבינן כיון דלבשיה כמו לאלתר פגמיה ומעל ורבנן סברי כדקאמרינן בפירוש במתני' כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום בודאי: נפש' דכתיב במעילת אחד היחיד כו': אין מעל אלא שינוי' כגון דמשנהו מקדש לחול וכן הוא אומר כי תשטה אשתו ומעלה בו שכן משנה מבעלה לבועל: וכן וימעלו וגו'' ויזנו אחרי הבעלים ששינו עצמן מרשות המקום לרשות הבעל*): יכול פגם ולא נהנה' כגון שקרע לבוש של קודש ולא נהנה ממנו או שנסך משקה קדש ולא נהנה ממנו: או נהנה' בדבר שיש בו פגם אבל לא פגמו כלום או בדבר שמחובר לקרקע כגון נהנה באילן של הקדש: ובשליח שעשה שליחותו של בעה"ב יכול שימעול השליח: ת"ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה' ולא תשאו עליו חטא וגו' מה חטא התרומה

*) ע"כ שייך לעמוד הקודם

ג א מיי' פ"ג מהלכות תרומות הלכה ט:

ד ב מיי' שם פ"ד הל' א:

ה ג מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה א:

ו ד מיי' שם פ"ה הלכה ה:

ז ה מיי' שם פ"ו הלכה א:

ח ו מיי' שם פ"ה הל' ג:

ט ז מיי' שם הלכה ד ופ"ו הלכה א:

י ח מיי' פ"י מהלכות תרומות הלכה ג:

אוכל ונהנה מנין אבילתו כו' צ"ק [לקמן כ.]

שמניח עבודת הקב"ה והולך כו' צ"ק

◆

שיטה מקובצת

א] ובמחובר לקרקע' כגון שישב על שדה הקדש דומיא דסוטה דמיירי במחובר כמער איש ולויות ואם תאמר ובמעשיה מעבודת כוכבי' דאינה במחובר כדקי"ל אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם וי"ל דנהי דעבודת כוכבים לא מיקרי איסורא שייך בה דהר מותר ועובדו בסייף' תוס' כת"י: ב] ובשליח' ס"א פרט לשליח: ג] ובשליח' ס"א פרט לשליח: ד] ובשליח' ס"א פרט לשליח: ה] ונהנה' כך גרים רש"י אין לי אלא אוכל ונהנה אבילתו כו' ברוב ס"י ל"ג אלא הכי אין לי אלא אוכל ונהנה מנין אבילתו [כו']' והרא"ש גרים אין לי אלא אוכל נהנה בדבר שאין בו פגם מנין אבילתו ואבילת חברו אוכל כיון דמתרומה יליף ובתרומה לא אשכחן אלא אוכל דכתיב ואיש כי יאכל קדש נהנה מנין דאיתיה במעילה בדבר שאין בו פגם אבילתו ואבילת חבירו דאם אכל הוא חצי שיעור וחבירו חצי שיעור או נהנה חצי שיעור שסך חצי שיעור ואכל חצי שיעור למפרע והכא לא איירי בשאר פגם אלא באוכל' עכ"ל הרא"ש ז"ל: ו] כאחד אף חטא האמור במעילה כו': ז] פגם ומי שפוגם נהנה לאפוקי היכא דחד קרע ופגם חצי שיעור ואידך דלבש ונהנה כחצי: ח] מעל הס"ד ומה"ד ובדבר שפוגם בו נהנה למעוטי אי פגם חצי שיעור ונהנה חצי שיעור ושפגימתו והנאתו באחת: ט] מה"ד ובשליח שעשה: י] מתרומה בתרומה לא: יא] ונהנה או הנאתו ואבילת: יב] אבילה שלימה בעי בכזית בתרומה כדכתיב: יג] וגו' ובתרומה קא אתי ד'

הגהות צ"ק [א] כחצי שיעור ופגם כחצי שיעור כו' [ב] כגון נהנה כו' [ג] דהוי נמי שינוי כו' [ד] יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם כו' פי' נהנה ולא פגם ס"ד דילפי' כו' [ה] תחת בעלה כו' [ו] ולא ילפינן מעילה כו' [ז] נ"ב צ"ק נמי בהקדש נהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם ומיירי בדבר שהשמישו דרך פגם כגון כו'

נמחק: יל] כוכבים ואינו נהנה אף אני אביא כוח במעילה במשנה מרשות הקדש שהוא רשות הקב"ה [illegible] לרשות: טו] ואיצטריך למילף מסוטה: טז] שינוי רשות שמשנה שמה מרשות: יז] עבודת הקב"ה והולך: יח] קצת מן העבירה לפי שע"י אישות הבעל היתה נאסרת לכל אדם ועתה היא זונה א"כ הוי שינוי והכי: יט] פירוש בשני פנים האחד שינוי הנאה כמו: כ] שינוי שמוציא מרשות: כא] מכירה או נתינה או שאלה: כב] שחשוב כמו זכיה: כג] נהנה מעל ועל שינוי כו' דעבודת כוכבים דהוי כמו שינוי מרשות לרשות בלא שום הנאה כדפי' כך דקדק מהר"ח: יכול פגם ולא נהנה. פי' הוא חייב דומיא (דסוטה דמעל דאשכחנא) גבי עבודת כוכבים שהעובד עבודת כוכבים הוא נפגם ואינו נהנה במה שמניח עבודת הבורא ית"ש נהנה ולא פגם גבי מעילה דסוטה שהבועל נהנה ולא פגם האשה שהרי בעולת בעל שבבתולה אי אפשר דהוא בעי שקדמה שכיבת בעל לבועל כך פ"ה ול"נ פי' זה לומר דמעילה דסוטה קאי אבועל שהוא נהנה ארדבה משמע דקאי אסוטה שהסוטה נהנת ולא פגמת בעלה כי בכל מעשיה אין הבעל נפגם לפי שאינה מניחתו מכל וכל במה שזונה תחתיו וכן גבי פוגם ולא נהנה דילפינן מעבודת כוכבים פגם קאי אשונא של הקב"ה במה שמניח עבודתו והולך אחרי ההבל לעובדו ולא נהנה אותו רשע כלל במה שמניח הבורא ית' כך שיטה של הפי' ופי' נהנה כו' כך מצאתי בתוס' כת"י והוא חסר מן התוס': כד] פגם או פוגם ולא נהנה כו' נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: כה] מאי יכול דקאמר: כו] נהנה ולא פגם את ב' ותיבות דילפינן מעילה מסוטה נמחק: כז] קטלא וטבעת: כח] דמתניתין מיירי בדבר: כט] אדבר שיש בו פגם כו' שדרך הנאתו ע"י: ל] לפטור דהקדש תיבת כמה נמחק: לא] מתיבת והכא [illegible]